

37.091.2(082)

А 43

Министерство образования Украины
Криворожский педагогический институт

АКТИВИЗАЦИЯ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ

4. Скорочені прийоми множення.
5. Скорочені прийоми ділення.
6. Цікаві творчі вправи та ігрові завдання з техніки швидких обчислень.

7. Як у давнину в Україні виконували арифметичні дії.

Систематичний огляд раціональних усних прийомів та алгоритмів письмових обчислень допоможе вчителю розширити і збагатити діапазон варіативності методичного забезпечення навчання математики залежно від обраного навчального плану, програми, підручника, типу учбового закладу (звичайна початкова школа, малокомплектна, гімназія, ліцей, фермерська школа, недільна, авторська), а головне — працювати на розвиток та реалізацію здібностей кожної дитини.

Друзь З. В.

(Криворізький педінститут)

СИСТЕМА НЕСТАНДАРТНИХ ЗАВДАНЬ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ

Існують дві взаємопов'язані характеристики пізнавальної діяльності: пізнавальна активність і пізнавальна самостійність. Активність — свідоме, вольове, цілеспрямоване використання розумової і фізичної роботи, необхідної для оволодіння знаннями, вміннями, навичками, включаючи використання їх у подальшій навчальній роботі й практичній діяльності.

Пізнавальна самостійність (на відміну від активності) завжди спрямована на засвоєння нових знань, передбачає готовність учня до пошукової роботи. Дослідники розрізняють в даній якості два аспекти: мотиваційний і процесуальний. Обидві сторони пізнавальної самостійності впливають одна на одну і є структурно неподільними.

Дослідженнями А. М. Алексюка, В. К. Буряка, О. В. Киричука, Л. В. Кондрашової, О. Я. Савченко та інших учених встановлено, що пізнавальна самостійність школярів є найважливішою умовою успішності їх вивчення і розвитку.

Розвиток пізнавальної самостійності школярів можна значно поліпшити, якщо способи керування цим процесом забезпечать повноцінне формування і взаємодію мотиваційного, змістовного, організаційно-процесуального і технологічного компонентів учіння. Стержевою основою, як провідним засобом активізації навчальної діяльності школярів слугує відповідна система нестандартних пізнавальних завдань.

Завдання вважають нестандартним, якщо його розв'язуван-

ня вимагає цевної незалежності мислення, творчих пошуків, оригінальності, винахідливості.

У педагогічній літературі описані такі типи пізнавальних задач: за характером проблем, які в них розв'язуються, і за методами, за допомогою яких задачі розв'язуються (І. Я. Лернер); за прийомами розумової діяльності (Д. М. Богоявленський, О. Я. Савченко); за рівнем пізнавальної самостійності учнів (В. К. Буряк, В. О. Онищук) та інш.

З метою активізації навчальної діяльності молодших школярів ми визначили і дослідили типи нестандартних завдань з інтегрованого курсу «Людина і світ»: на добір ознак предметів, його визначення, конструювання, логічне комбінування, доповнення, прогнозування, творчі вправи на різнобічний аналіз об'єкта, з яким учні попередньо обізнані, на доведення судження, висловленого вчителем, власної думки, на визначення і пояснення причиново-наслідкових зв'язків, на аналогію, порівняння, узагальнення, класифікацію, на розвиток у дітей вільного продукування думок тощо.

Визначальним у методиці розв'язування нестандартних завдань є емоційно-смысловий підхід. Варто надавати учням можливість вільно висловлювати різні, навіть найнеймовірніші припущення, забезпечуючи при цьому такі умови в класі, щоб учні не соромилися це робити. Другий етап — критичний аналіз і відбір висловлених думок. Головне — не кінцева відповідь, а сам процес розумової роботи, варіативність прийомів досягнення результату з докладним коментуванням.

Природа пошуку в усіх випадках одна: знайти відповідь на питання «як?», «чому?», виявити допитливість.

Узагальнення формувались на основі відповідної групи нестандартних завдань, в яких варіювались несуттєві ознаки вивчених понять при постійності суттєвих ознак.

Ефективність методичного прийому та системи творчих вправ зумовлюється: відповідністю їх індивідуально-типологічним особливостям учня, врахуванням ступеня сформованості навичок навчальної граці; станом пізнавального інтересу до предмета і відповідної діяльності в загальній структурі інтересів учнів; створення оптимальних психолого-дидактичних передумов у напрямі підвищення питомої ваги власної самостійної пізнавальної активності учнів з урахуванням рівнів колективної (парної, групової) і особистої активності та самостійності, загального морального мікроклімату класу та психологічної сумісності між окремими учнями, між вихователем і вихованцем.

Учитель — носій знань, учень — теж. Учитель — активна, діяльна особа на уроці, учень — теж. Педагогіка співробітницт-

па полягає в тому, що вчитель визначає в дитині рівноправного творця заняття. Основною формою навчального процесу має стати розумно організована під керівництвом учителя самоосвіта учня.

Делеган М. В., Химинець В. В.

(Закарпатський інститут методики навчання і виховання,
підвищення кваліфікації педагогічних кадрів)

АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРАКТИЧНІЙ РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ

Все більш очевидно, що з нетерпінням очікувані позитивні зміни в суспільстві повинні супроводитися значними якісними змінами як безпосередньо в освіті, так і в ставленні до не (1). Один із найбільш результативних шляхів до цього, як засвідчує практика ведення уроків історії та права, є оптимізація і піднесення активності навчання в школах.

Принципи активізації потребує в кожному конкретному випадку вибирати оптимальні варіанти організації навчальної діяльності, тобто найефективніші варіанти змісту, засобів, методів і форм навчання, чіткого наголошення ролі і місця в цьому процесі сім'ї і школи. Розділяємо класичну точку зору на те, що для оптимізації навчальної діяльності необхідно, по крайній мірі, реалізувати наступні умови: мотиваційні, навчально-матеріальні, морально-психологічні, естетичні, гігієнічні. Інакше кажучи, активізація навчання потребує злагодженого функціонування зусиль відповідних органів державної влади, педагогічного корпусу, сім'ї, а в останні роки, — ділового світу.

Методикою активізації педагоги оволодівають в інститутах методики навчання і виховання, міськрайонних методоб'єднаннях, постійнодіючих семінарах і в процесі самостійної роботи. Надзвичайно важливо, щоб ця робота виключала перебільшення або недооцінку яких-небудь засобів і методів діяльності, не допускала ігнорування конкретних умов і можливостей учнів та вчителів. Стимулює навчальний процес і рівень кваліфікації вчителя, його обізнаності з проблем теми, курсу і суміжних тем та предметів.

Навчання не повинно супроводитися перевантаженням учнів і вчителів, слід оптимізувати темп навчання і обсяг та ступінь складності домашніх завдань. На активізацію навчання значно впливають і такі фактори, як: урізноманітнення використовуваних джерел для ведення уроків; структура уроку; логічна послідовність вивчення тем; диференційований підхід до учнів,